

GESCHIEDENIS





### Oprichting Centrum Kinderfilosofie

Het Centrum Kinderfilosofie Nederland werd in 1989 opgericht door de volgende personen: Karel van der Leeuw, Hans Jansen, Pieter Mostert, Thecla Rondhuis, Leen Speelman, Peer de Swart en Berrie Heesen. De taakstelling was: coördinatie en stimulering van activiteiten op het terrein van het filosoferen met kinderen in Nederland. En daarbij: een discussieplatform zijn. Het Centrum werd ondergebracht bij de dan nog zelfstandige Faculteit der Wijsbegeerte aan de Universiteit van Amsterdam. De Faculteit stelde bureaufaciliteiten en een beperkt reiskostenbudget ter beschikking.

### Start uitgave nieuwsbrief

In oktober 1990 begon het Centrum met de uitgave van een Nieuwsbrief *Filosoferen met kinderen*. Sindsdien is deze nieuwsbrief min of meer elke drie maanden uitgekomen. Op de hoogte blijven van het laatste kinderfilosofie nieuws? Meld je dan [hier](#) aan.



### Karel van der Leeuw

Karel van der Leeuw (1940-2015) is één van de oprichters van ons Centrum. Hij is enorm belangrijk geweest voor het ontstaan van het filosoferen met kinderen in Nederland en Europa. Karel studeerde wijsbegeerte, Duits en klassiek Chinees en doceerde vanaf 1972 wijsbegeerte aan de Universiteit van Amsterdam. In 1988 promoveerde hij, samen met Pieter Mostert op een proefschrift over filosofieonderwijs: *Philosophieren Lehren: Ein Modell für Planung, Analyse und Erforschung des einführenden Philosophieunterrichts*.

Een jaar later richtten zij samen met 5 anderen het Centrum

Kinderfilosofie Nederland op, in 1993 gevolgd door SOPHIA, de Europese stichting voor filosoferen met kinderen en jongeren.

Karel was een heel bijzondere man: geestig, uiterst intelligent en gedreven. Hij was een pionier op het gebied van de praktische filosofie: filosoferen is iets wat je *doet*. Tijdens lessen en filosofische gesprekken die hij begeleidde, was hij volledig gericht op het *zelf laten denken* van de deelnemers, en op het verbeteren van dat denken. Karel schreef een inleiding in de theorie van de kinderfilosofie: *Filosoferen is een soort wereldverkenning*

Vanaf 2000 nam Karel wat meer afstand tot het FmKJ. Hij richtte zich toen helemaal op zijn grote liefde, de Chinese filosofie, waarover hij verschillende boeken heeft gepubliceerd. Op 31 juli 2015 overleed hij, 75 jaar oud.



### Berrie Heesen

In de boeken van Berrie Heesen (1954-2002) spelen kinderen met namen als Holle, Tipper, Kasper en Pjoki Teer de hoofdrol. Via hun belevenissen stelt Berrie op een speelse manier allerlei filosofische vraagstukken aan de orde. De boeken, die zeer goed bruikbaar zijn als uitgangspunt voor filosofische gesprekken met kinderen, zijn maar een deel van Berries nalatenschap

aan het filosoferen met kinderen en jongeren in Nederland.

In 1989 studeerde Berrie af op de door hem zelf ontworpen studierichting 'kinderfilosofie' en was hij één van de oprichters van het Centrum. Sindsdien heeft hij zich met grote ijver en vasthoudendheid ingezet voor de verspreiding van FmKJ. Hij schreef veel lesmateriaal: naast zijn boeken ook de SLO-map, de lesmap *Verwonderd Stilstaan* en bijdragen voor televisieprogramma's. Hij nam initiatief tot de Europese Kinderfilosofiekrant *Krant 100*.

Hij doceerde het filosoferen met kinderen aan hogeschool Inholland te Alkmaar en gaf ook vele cursussen en workshops over het vak. Vanaf 1995 tot aan zijn overlijden in 2002 nam hij de coördinatie van het Centrum op zich en zette hij zich onvermoeibaar in voor financiering en erkenning van FmKJ.

Berrie noemde als doelstelling van het filosoferen met kinderen en jongeren: dat kinderen leren omgaan met de verwarring van het bestaan. Door te filosoferen leer je samen nadenken over 'hoe iets zit' rond een fundamentele levensvraag, waarvoor geen vaststaand antwoord voorhanden is. Daarmee ontwikkel je je redelijkheid. Als begeleider is je rol anders dan bij andere schoolvakken: je moet 'de pedagoog in jezelf thuislaten'. Bij een filosofisch gesprek zijn het niet de 'goede antwoorden' die er toe doen; het gaat eerder om de vragen (die kinderen heel goed zelf kunnen bedenken!) en om argumenten, begrippen en verschillende perspectieven (Bron: *De vliegende papa's*.)

Helaas overleed Berrie Heesen in 2002 op 48-jarige leeftijd aan een hersentumor. Ter nagedachtenis aan hem reikt het Centrum sinds 2008 elke twee jaar de Berrie Heesen Prijs uit voor het mooiste originele en inspirerende idee voor filosoferen met kinderen en jongeren.

### Selectie van publicaties:

- Heesen, B. (1995). *Filosofie van de kinderjaren*. Rotterdam: Lemniscaat. Vertaling van Matthews, G.B. (1994). *The Philosophy of childhood*. Cambridge MA: Harvard University Press.
- Heesen, B. (1996). *Klein maar dapper*. Budel: Damon.

*Er was eens een jongen en die heette Holle.  
Die jongen liep altijd te hollen,  
want hij wilde snel naar morgen rennen.  
Hij was net bezig vreselijk hard de dag uit te rennen.  
Op naar morgen!  
Hij rende door de nacht tot hij in de volgende dag kwam.  
Het was gelukt en Holle zuchtte diep.  
Nee hoor, het was niet gelukt.  
Morgen was juist de volgende dag en die was er nog niet.  
Wat? Holle schrok zich een rotje.  
Was dit niet morgen?  
Rennen!*

Fragment uit *De vliegende papa's*  
door Berrie Heesen

- Heesen, B. (1998). *Kinderen filosoferen. Leerboek en Docentenboek*. Budel: Damon.
- Heesen, B. (2000). *De vliegende papa's*. Budel: Damon.
- Heesen, B. (2002). *Durft Marie in de ton?* Budel: Damon.



### **Van UvA naar Inholland Alkmaar**

Van 1989 tot 2000 hoorde het Centrum formeel bij de Faculteit der Geesteswetenschappen van de Universiteit van Amsterdam. In 2000 zocht het Centrum een nieuw onderkomen en vond dit bij (de pabo van) Hogeschool Inholland Alkmaar.

### **Een nieuw werkplan & nieuwe coördinatoren**

2002 was voor het Centrum een moeilijk jaar doordat drijvende kracht Berrie Heesen ernstig ziek bleek en helaas kwam te overlijden. Een inventarisatie onder de mensen die zich bezig hielden met en sterk wilden maken voor kinderfilosofie leverde het beeld dat er voldoende draagvlak was om verder te gaan. Met ingang van het schooljaar 2002-2003 werden Rob Bartels en Marja van Rossum aangesteld als coördinatoren van het Centrum. Beiden hebben hun sporen verdiend in de kinderfilosofie en hadden al een aantal jaar samengewerkt met Berrie Heesen.

Het nieuwe werkplan voor het Centrum, waar al een start mee gemaakt was, werd opgesteld: behalve verdere *verbreiding* van de kinderfilosofie stelt het Centrum zich nu ook ten doel de *kwaliteit* van het filosoferen met kinderen te bevorderen.



### **Delphi-onderzoek**

Ondanks dat het filosoferen met kinderen al zo'n 15 jaar bekend was in Nederland, had het zich in 2003 op nog maar zeer weinig basisscholen een vaste plek verworven. Het Centrum startte een Delphi-onderzoek, om uit te zoeken wat het kan doen om de verspreiding van FmKJ in het basisonderwijs de komende jaren aanmerkelijk te vergroten. Het onderzoek leverde 11 concrete aanbevelingen op, namelijk:

1. Dit onderzoek heeft een enorme betrokkenheid bij de deelnemers gegenereerd. Maak hiervan gebruik door voortgaande discussie levend te houden en inzet te mobiliseren.
2. De primaire taak van het Centrum voor Kinderfilosofie blijft het propageren en verspreiden van kinderfilosofie in het (basis-)onderwijs. De successen op andere terreinen kunnen gezien worden als bijdrage hieraan.
3. De ontwikkeling van nieuw lesmateriaal heeft een hoge prioriteit.
4. De resultaten van het onderzoek m.b.t. de implementatie op basisscholen moet systematisch ontwikkeld worden.
5. Het Centrum voor Kinderfilosofie tracht een permanent uitwisselingsplatform voor PABO- docenten te creëren.



6. Het Centrum voor Kinderfilosofie ondersteunt en werkt mee aan het voorstel te komen tot een Berrie Heesen prijs voor pabo-studenten.
7. Het Centrum voor Kinderfilosofie neemt geen initiatieven in het voortgezet onderwijs, maar ondersteunt wel initiatieven van anderen.
8. Het Centrum voor Kinderfilosofie onderhoudt hartelijke betrekkingen met instellingen voor kunst- en cultuureducatie en zoekt daarmee ook samenwerking.
9. Het Centrum voor Kinderfilosofie onderhoudt hartelijke betrekkingen met instellingen op het terrein van levensbeschouwing en identiteit. Mogelijkheden om samen te werken, worden aangegrepen.
10. Het Centrum voor Kinderfilosofie onderzoekt hoe het met de specifieke kennis en ervaring in de kinderfilosofie kan bijdragen in de hulpverlening aan kinderen en jeugdigen.
11. De hoogste prioriteit heeft het opzetten van een documentatiecentrum, waar alle relevante binnen- en buitenlandse literatuur over kinderfilosofie, deels ook via internet, toegankelijk en beschikbaar is voor alle geïnteresseerden.

Meer lezen over dit onderzoek? Klik dan [hier](#).



### **Oprichting *Stichting* Kinderfilosofie Nederland: vanaf nu een onafhankelijke instelling**

Tussen 2000 en 2006 werd het Centrum ondersteund door en had het een fysieke plek op hogeschool Inholland Alkmaar. De samenwerking concentreerde zich meer en meer op de opleiding van leerkrachten basisonderwijs aan deze hogeschool. Het Centrum wilde echter ook andere activiteiten ondernemen en een breed discussieplatform zijn. Om dit te kunnen blijven doen, en een steviger en duurzamer positie voor het Centrum te creëren, is het in 2006 losgekoppeld van Inholland.

Daartoe is de *Stichting* Kinderfilosofie Nederland opgericht, met een bestuur waarin behalve de coördinatoren van het Centrum, Marja van Rossum en Rob Bartels, ook Ed Weijers, Marieke Schuurman en Anton van Deursen, zitting namen. Het Centrum Kinderfilosofie Nederland is nu een onafhankelijke instelling geworden, die bestaat uit een uitvoerend platform en een richtinggevend en ondersteunend Stichtingsbestuur. De doelstelling van het Centrum bleef onveranderd gehandhaafd.

Er bleef overigens wel samenwerking met de hogeschool bestaan doordat Rob Bartels, coördinator van het Centrum, tevens docent is bij Inholland.



### **Diverse projecten**

Sinds 2006 zijn er diverse projecten uitgevoerd, vaak gekoppeld aan een van de leden van het centrum. Zo heeft Rob Bartels een proefschrift geschreven: Democratie leren door filosoferen. Hebben Marja van Rossum en Rob Bartels een budel samengesteld met lessen voor groep 4 t/m 8: Filosoferen doe je zo en is de beroepsopleiding Filosoferen met kinderen en jongeren in het leven geroepen. Lees [hier](#) meer over onze projecten uit het verleden.